

Nederland, België en het buitenland

Op 25 september hield het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven zijn traditionele discussiemiddag naar aanleiding van het verschijnen van de Miljoenennota. Het thema van de bijeenkomst was 'Nederland in internationaal perspectief', waarbij ons land met name met België werd vergeleken. Hieronder wordt verslag gedaan van de discussie onder voorzitterschap van prof. dr. L.F. van Muiswinkel (Vrije Universiteit Amsterdam), die volgde na de inleidingen van mr. C.A. de Kam (Sociaal en Cultureel Planbureau), prof. dr. W. Moesen (Universiteit Antwerpen) en dr. S. Bergsma (Akzo).

Van Muiswinkel opent de discussie met de vraag of de tegenvallende economische groei en het lage investeringsniveau niet worden veroorzaakt door een gebrek aan middelen, maar door de – onder meer vanwege de bezuinigingspolitiek – lage afzetverwachtingen. Moesen onderkent het dilemma bezuinigen versus stimuleren. Hij merkt op dat een internationaal gecoördineerd stimuleringsbeleid heilzaam zou kunnen zijn. Omdat daar voorlopig weinig kans op is, pleit Moesen ervoor dat landen met een overschot op de lopende rekening – zoals België – een expansiever beleid gaan voeren. Volgens De Kam ligt het probleem van de tekortschietende investeringen mogelijk niet aan de vraag-, maar aan de aanbodzijde. Met koopkrachtverbetering voor gezinnen heeft hij niet veel op omdat, zo beweert hij, tweederde van de bestedingen uit geïmporteerde goederen bestaat. De Kam betoogt dat de werkloosheid beter bestreden kan worden door het verschil tussen het bruto en netto loon (de wig) te verlagen. Hij wil de WIR afschaffen omdat het volgens hem een te kostbaar instrument is om banen mee te scheppen en het bespaarde geld gebruiken om de loonkosten te verlagen, bij voorbeeld door werkgeverspremies te verminderen.

Volgens De Kam kunnen dan allerlei vormen van (betaalde) dienstverlening van de grond komen die op 't ogenblik te duur zijn. Bijkomend voordeel is, zo stelt hij, dat de beoogde diensten (bejaardenzorg, landschapsonderhoud) zich slecht lenen voor import, waardoor er geen weglekeffect zal optreden. Bergsma is tegen dit plan. Hij betoogt dat de WIR de diepte-investeringen stimuleert, waardoor wordt voorkomen dat ons land in technologisch opzicht bij de buitenlandse concurrenten achteropraakt. Bovendien, zo stelt Bergsma, leiden diepte-investeringen op hun beurt tot breedte-investeringen. De Akzo-bestuurder concludeert dan ook dat de WIR een effectief werkgelegenheidsinstrument is.

Allaart (Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarkt-onderzoek) gelooft niet dat een kleinere wig leidt tot extra arbeidsplaatsen. Hij betoogt dat uit empirisch onderzoek niet blijkt dat een verlaging van sociale-zekerheidspremies een positief effect heeft op het arbeidsaanbod. Verder meent hij dat een verlaging van de wig niet zal leiden tot lagere loonkosten, omdat de voor deze verlaging noodzakelijke bezuinigingen extra looneisen tot gevolg zullen hebben. De Kam repliceert dat hij niet bang is voor afwentelingseffecten, om-

dat het aantal mensen dat van subsidies profiteert klein is in verhouding tot het totale aantal werknemers. Daarnaast merkt hij op dat twijfels over het effect van een verlaging van de wig kunnen worden weggenomen door een goede presentatie van de voordelen ervan.

Van Snellenberg (toegevoegd officier bestuurskunde) vraagt zich af of de door De Kam gepropageerde 'workfare' (verplichte arbeid en scholing voor uitkeringsgerechtigden) niet leidt tot verdringing van reguliere arbeid. De Kam antwoordt dat hier inderdaad voor moet worden opgepast, maar dat er in de dienstverlening talloze additionele, nuttige werkzaamheden te bedenken zijn. Van Snellenberg legt voorts Bergsma nog eens de vraag voor waarom hij afschaffing van de WIR in ruil voor verlaging van de werkgeverspremies geen goed idee vindt. Bergsma antwoordt dat de WIR op zich voor hem ook niet heilig is en dat lastenverlichting ook in andere vorm gestalte zou kunnen krijgen, maar dat het bij nieuwe regelingen altijd maar afwachten is of ze per saldo even voordelig zijn als de oude. Bergsma stelt voorts dat investeringspremies het voordeel hebben dat zij verlieslijdende bedrijven weer boven Jan kunnen helpen. Om die reden betreurt hij dan ook dat de negatieve aanslag in de WIR is afgeschaft.

Sluimers werpt de vraag op of een verlaging van het financieringstekort tot b.v. 1% van het nationale inkomen wenselijk zou zijn. Bergsma vindt van niet, omdat een dermate radicale reductie schadelijk is voor de economie. Bovendien, zo merkt hij op, is het juist goed dat de overheid in geval van een betalingsbalansoverschot een bepaald tekort heeft.

Van Niekerk (Sociale Verzekeringsraad) vraagt Moesen hoe het komt dat België beter dan Nederland financiële tegenvallers weet te voorkomen. Moesen legt uit dat de combinatie van ambtelijke vrijheid op het operationele vlak en strikte financiële controle, waarbij overschrijdingen door bezuinigingen op andere posten gecompenseerd dienen te worden, vruchten afwerpt. Verder vormen de Belgische minister van Financiën, de minister van Begrotingen en de premier een hecht driemanschap dat het budget nauwlettend bewaakt. Moesen biecht overigens op dat ook in België soms wordt geschoven met begrotingsposten, waardoor de bezuinigingen groter lijken dan ze zijn.

Jan Hoogteijling
Frank de Looijer